

ВИСНОВОК
про наукову новизну,
теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Ратушняк Наталії Олегівни
на тему: «Індивідуалізація інклюзивного навчання учнів початкової
школи»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 013 Початкова освіта

Актуальність дослідження зумовлене необхідністю розв'язання суперечностей і низки проблем, які виникають у процесі організації інклюзивного навчання в початковій школі. Інклюзивне навчання в українських школах лише на початках упровадження. Водночас збільшується кількість учнів з особливими потребами, розширюються потенційні можливості навчання і розвитку кожного школяра з урахуванням його індивідуальних особливостей

Науковий апарат дослідження відображає досліджувану проблему в логіці наукового пошуку. Робота чітко структурована, оскільки здійснено аналіз наукової і методичної літератури, досліджено стан забезпечення індивідуалізації навчання учнів 1-2 класів початкової школи, змодельовано процес індивідуалізації інклюзивного навчання учнів початкової школи, обґрунтовано педагогічні умови індивідуалізації інклюзивного навчання в початковій школі як компонент моделі та методику їх реалізації, сформульовано конкретні висновки за результатами формульного етапу експерименту.

Широкий арсенал методів дослідження (теоретичні, емпіричні, статистичні) забезпечив досягнення основної мети дослідження. Імпонує широка експериментальна база дослідження – на констатувальному етапі та в процесі формувального етапу експерименту брали участь учителі різних регіонів України, які працюють в інклюзивних класах початкової школи, діти із різними видами особливих освітніх потреб та їхні батьки чи опікуни.

Заслуговує на схвалення практичне значення дослідження, оскільки розроблені авторкою методичні рекомендації, що спрямовані на забезпечення індивідуалізації інклюзивного навчання молодших школярів, зможуть

використовувати вчителі-практики під час роботи в інклюзивному класі початкової школи. Також вони можуть використовуватись під час підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти як елемент вивчення психолого-педагогічних і методичних дисциплін у системі підготовки вчителя початкової школи та в системі післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження Н. Ратушняк пов'язане з науковим напрямом діяльності кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти «Теоретико-методичні засади розвитку освітніх технологій у закладах дошкільної та початкової освіти» (№ 0120U105364). Тему схвалено на засіданні вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 25.10.2016 р.).

Структурування роботи, виклад матеріалу й оформлення дисертації здійснено відповідно до вимог на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Відзначимо, що теоретико-методологічну базу рецензованої роботи представлено вичерпно. Підготовлена анотація відповідає всім вимогам. У вступі наявні необхідні реквізити (сформульовано об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, питання про методи реалізації задекларованих завдань, висвітлено наукову новизну, вказано на теоретичну і практичну цінність результатів).

Дисертаційна робота складається із трьох розділів. У першому охарактеризовано теоретичні основи індивідуалізації навчання в початковій школі та розглянуто такі питання: характеристика основних понять дослідження та психолого-педагогічна характеристика учнів початкової школи з особливими потребами. Другий розділ «Моделювання процесу індивідуалізації інклюзивного навчання учнів початкової школи» містить такі питання: педагогічні умови індивідуалізації інклюзивного навчання в початковій школі як компоненти моделі та модель реалізації педагогічних умов індивідуалізації інклюзивного навчання в початковій школі. Третій розділ «Методика реалізації педагогічних умов індивідуалізації інклюзивного навчання у початковій школі» характеризує сутність таких питань: діагностика стану забезпечення індивідуалізації навчання учнів 1-2 класів початкової

школи, зміст і методика формування експерименту та результати експериментальної роботи та їх теоретична інтерпретація.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають у тому, що вперше:

- обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови індивідуалізації інклюзивного навчання учнів початкової школи (формування стійкої мотивації до учіння в процесі інтелектуально-особистісного розвитку учня; формування освітньо-розвивального середовища для організації самостійної навчальної діяльності; забезпечення корекційної допомоги учням з особливими потребами в процесі індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності);

- змодельовано процес реалізації педагогічних умов індивідуалізації інклюзивного навчання учнів початкової школи, що охоплюють мотиваційний, змістовий і процесуальний компоненти навчальної діяльності. Модель відображає мету, принципи, завдання та зміст процесу індивідуалізації інклюзивного навчання; форми та методи роботи в умовах інклюзії (інтегровані уроки, уроки-екскурсії, уроки-конкурси, виховні заходи, індивідуальні ігрові заняття, зміст яких ураховує навчальні можливості учнів та завдання індивідуальної програми розвитку; самопрезентації, проєкти, корекційні завдання, педагогічні ігрові вправи, імітаційні вправи, рольові і ділові ігри, ігрове проектування, виробничі ігри, навчальні ігри, дослідницькі ігри, інноваційні ігри, бліц-ігри); критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, корегуально-результативний) і показники (сформованість пізнавального інтересу і зацікавленості процесом і результатами навчання; сформованість знань про особливості самостійної навчальної діяльності; здатність усвідомлювати і корегувати власну навчальну діяльність, оцінювати її результат) для визначення рівнів сформованості самостійної навчально-пізнавальної діяльності (початковий, середній, достатній).

В процесі дослідження: уточнено основні поняття (індивідуалізація, інклюзія, інклюзивне навчання молодших школярів) у контексті освітнього

процесу початкової школи; набули подальшого розвитку зміст, методи і форми індивідуалізації навчання учнів з особливими потребами.

Практичне значення полягає в тому, що здобуті результати використано у практиці роботи загальноосвітніх шкіл, зокрема, методика реалізації педагогічних умов індивідуалізації інклюзивного навчання учнів початкової школи. Програма експериментального навчання, методичні рекомендації для вчителів початкової школи для забезпечення індивідуалізації інклюзивного навчання молодших школярів використовуються під час роботи в інклюзивних класах початкової школи; як елемент вивчення психолого-педагогічних і методичних дисциплін у системі підготовки вчителя початкової школи та у системі післядипломної педагогічної освіти. Розроблено індивідуальну програму розвитку та експериментального навчання учнів, які потребують особливого підходу в навчанні.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. Н. Ратушняк висвітлила отримані наукові результати відповідно до мети роботи в чотирьох одноосібних публікаціях. Із них три статті – у наукових фахових виданнях України, які на дату їхнього опублікування внесені до переліку наукових фахових видань України, затвердженого в установленому законодавством порядку та одні методичні рекомендації, які створені на основі результатів дослідження. Дві статті надруковані в наукових періодичних виданнях інших держав та входять до науково метричних баз Scopus та WOS з наукового напрямку, за яким підготовлено кваліфікаційну працю здобувачки. Результати дисертації також пройшли належну апробацію на наукових конференціях різного рангу: університетських, всеукраїнських і міжнародних.

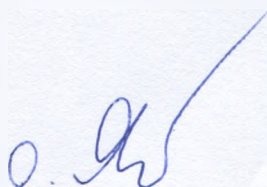
ВИСНОВОК

Усі наукові результати, які викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, авторка отримала самостійно. Зміст дисертації відповідає задекларованій меті, наукові завдання, які поставила здобувачка, вирішено повністю, мету дослідження досягнуто. Анотація, структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. У публікаціях здобувачки відображено

основні положення дисертації. Викладене дає змогу зробити висновок про те, що дослідження Н. Ратушняк «Індивідуалізація інклюзивного навчання учнів початкової школи» є завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що сукупно розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку сучасної педагогіки. Дисертація Ратушняк Наталії Олегівни відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №67, та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 013 Початкова освіта. Результати дисертаційної роботи Н. Ратушняк обговорено і схвалено на розширеному засіданні фахового семінару кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти 29 березня 2021 року.

Голова фахового семінару

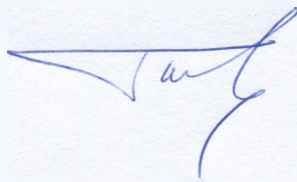
Доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
ТНПУ ім. В. Гнатюка

О. І. Янкович

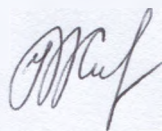
Рецензенти:

Доктор педагогічних наук,
професор, перший проректор
ТНПУ ім. В. Гнатюка

Г. В. Терещук

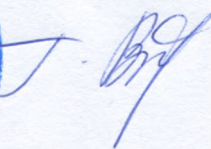
Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
ТНПУ ім. В. Гнатюка

І. І. Жаркова

Учений секретар

02.03.2021 р.

В. Р. Гевко